

UMĚNÍ A POZNÁNÍ

Předcházející dvě kapitoly ukázaly, že požitek, krása, hra a emocionální stimulace mají k umění a k naší zkušenosti s ním velmi blízko a že všechny tyto aspekty mají značnou hodnotu, ale žádný z nich hodnotu umění v jeho nejlepší podobě uspokojivě nevysvětluje. Argumenty, z nichž to vyplynulo, nás přivedly na myšlenku, že umění je hodnotné jako zdroj poznání. Mezi významnými moderními filozofy umění je nejznámějším zastáncem tohoto přesvědčení americký filozof Nelson Goodman. Ve vlivné publikaci *Způsoby světatvorby* (Ways of World Making) říká: „Ústřední tezí mé knihy je, že umění se musí brát stejně vážně jako věda, a to jako způsob objevování, tvorby a rozšiřování vědění v širokém slova smyslu rozvoje porozumění“ (Goodman 1996:114).

Cílem této kapitoly je ptát se, zda a jakým způsobem se z umění můžeme učit. Na jedné straně je zřejmé, že můžeme. Z románů či obrazů lze získat informace všeho druhu. Ale to nevystihuje podstatu toho, jak se z umění učit, protože získávané informace jsou vztahu k uměleckému dílu, které je obsahuje, nahodilé – stejné informace bychom snadno získali z novin nebo z nějaké dějepisné knihy. Jinými slovy, takováto informace není integrální, ale nahodilou součástí díla. Integrálnější vztah mezi uměním a poznáním existuje v těch početných a především literárních uměleckých dílech, v nichž jsou vědomě zmiňovány a rozpracovávány nějaké nauky či nějaká tvrzení. Umělci často přicházejí s „poselstvím“, které chtějí sdělit. Proto je nutné rozlišovat mezi uměleckými díly, která pouze něco prezentují nebo vyhláší, a těmi, která nám zprostředkovávají lepší porozumění něčemu. Umění s „poselstvím“ nemusí být ničím